Työllisyys- ja työehdot osasto/Pirjo Väänänen **24.10.2016**

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen 26.10.2016 klo 9.00

HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 Pl 132 – työllisyysmäärärahojen riittävyys ja kohdentuminen

Hallitus linjasi kevään kehysriihessä valtion rahoittamien työttömyysetuuksien käytöstä vuosien 2017 ja 2018 aikana uuden liikkuvuusavustuksen, palkkatuen ja starttirahan rahoittamiseen. Rahoitusmallin uudistamisen myötä TEM:in työllisyysmäärärahoista siirretään STM:n työmarkkinatukimenoihin 151 miljoonaa. Samaan aikaan työllisyysmäärärahoja myös leikataan 20 miljoonalla eurolla.

Kokonaisuutena tarkastellen palkkatukeen ja starttirahaan käytössä olevat määrärahat kasvavat huomattavasti tähän vuoteen verrattuna. Työttömyysturvan käyttäminen aktiivitoimiin paikkaa näin työllisyysmäärärahojen leikkauksia, mutta antaa samalla rahoitukseen joustavuutta. Palkkatuen ja starttirahan määrärahat eivät muutosten myötä lopu kesken vuotta, kuten on viimeisten vuosien ajan käynyt. SAK mielestä määräaikainen uudistus on tästä syystä kannatettava ja antaa mahdollisuuksia työttömien työllistämiseen.

Hallitus arvioi työllisyyspaketin julkaisemisen yhteydessä rahoitusuudistuksella pystyttävän työllistämään 10 000 uutta työtöntä. Samaan lopputulokseen olisi kuitenkin voitu päästä myös ilman työllisyysmäärärahojen leikkauksia tai rahojen oikealla mitoituksella. Vuonna 2014 palkkatuetussa työssä oli yksityisellä sektorilla n. 23 000 ja kunnissa n. 8 000 työtöntä. Työllisyysmäärärahojen leikkaamisen seurauksena jo vuonna 2015 palkkatuetussa työssä oli yksityisellä sektorilla enää n.16 000 ja kunnissa n. 6 000 työtöntä.

Työllisyysmäärärahojen leikkauksista johtuvia säästökohteita on rahoitusuudistuksen rinnalla haettu mm. palkkatuetun työn vähentämisestä kolmannella sektorilla. Viime vuonna yhdistykset ja säätiöt työllistivät 8 500 yli kaksi vuotta työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä. Nyt talousarviossa esitetään näiden työllistettävien määräksi 3 000 työttömän enimmäiskiintiö. Vähintään vuoden työttömänä olleita työnhakijoita oli elokuun lopulla 127 900, mikä on 15 100 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pitkäaikaistyöttömyyden yhä kasvaessa säästökohde ei SAK:n näkemyksen mukaan ole oikea ja kiintiö tulisi poistaa.

SAK ei kannata kulukorvausten leikkaamista omaehtoisesta koulutuksesta, sillä etuuden leikkaus voi heikentää työttömien halukkuutta kouluttautumiseen. SAK on jo aiemmin ehdottanut työttömien omaehtoista kouluttautumista työttömyysetuudella helpotettavan lieventämällä TE-toimistojen arviointia koulutustarpeen ja omaehtoisen opiskelun

edellytysten täyttymisestä. Työttömien omaa aktiivisuutta osaamisensa kehittämiseen tulee kannustaa myös helpottamalla sivutoimista opiskelua.

Viimeisten vuosien aikana tehdyt henkilöstövähennykset TE-toimistoissa sekä työttömien ohjaaminen sähköisiin palveluihin ovat johtaneet tilanteeseen, jossa haastattelut ja työllistymissuunnitelmat ovat useiden työttömien osalta jääneet tekemättä. Nyt talousarvioon on varattu TE-palveluiden tehostamiseen ja yksityisten palveluntuottajien käytön lisäämiseen 17 miljoonan euron lisämäärärahat. Tarkoituksena on toteuttaa työttömien määräaikaishaastattelut kolmen kuukauden välein ilman erillistä tarpeellisuuden harkintaa. Haastatteluiden määrä tulee siten kasvamaan useilla sadoilla tuhansilla nykytilaan verrattuna.

SAK on monen vuoden ajan tuonut lähes kaikissa kuulemisissa esiin työttömien henkilökohtaisen palvelun tarpeen. Työttömien aktiivisempi auttaminen työttömyyden alussa voi ennaltaehkäistä pitkäaikaistyöttömyyden kasvua. Työttömien haastattelut ovat näin ollen erityisen kannatettavia. Haastatteluiden ja niiden yhteydessä tehtävien työllistymissuunnitelmien tulee kuitenkin olla laadukkaita. Haastattelut eivät saa johtaa vain karenssien kiristymisiin. 17 miljoonan lisämäärärahoista on suunnattava huomattava osa TE-toimistoihin ja palkattava tarvittava määrä työntekijöitä haastatteluiden toteuttamiseksi.

Maahanmuuton kustannukset on laskettu talousarvioon 10 000 turvapaikanhakijan mukaan. Heistä noin 30 prosenttia arvioidaan saavan myönteisen oleskeluluvan. Myönteisen oleskeluluvan saaneiden myötä työttömäksi työnhakijoiksi ilmoittautuneiden määrä tulee kasvamaan. Tällä on vaikutusta myös TE-palveluiden ja kotouttamistoimenpiteiden kasvuun. SAK kannattaa maahanmuuttajien kotouttamiskoulutuksen uudistamista lisäämällä ammatilliseen koulutukseen suuntautuneita opetussisältöjä ja työelämäyhteyksiä sekä panostamista tähän 22 miljoonan euron lisärahoituksella.

SAK yhtyy esitettyihin näkemyksiin, jonka mukaan valtion kunnille maksamat kotouttamiskorvaukset eivät ole riittäviä, sillä määrärahat ovat jäljessä todellisista kustannuksista. Maahanmuutosta tullee näin useiden miljoonien eurojen lisäkustannukset, joista joudutaan tekemään lisätalousarvioita.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry